

ג'ריןן א'י"א

לקראת שבֿת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

פרשת תצוה

"מחיית עמלק" בעבודת האדם

– חוצפה, העזה וקרידות ד"עמלק" –

"זך" – הזית או השמן?

באופן כתיבת "קדש לה" על הציץ

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת
ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אודייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מגפשו ועד כשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה.

מכון 'אור החסידות'

ת.ד. 2033 כפר חב"ד
ארץ הקודש
*5717
orhachasidutil@gmail.com

1469 President st. #BSMT,
Brooklyn NY 11213 U.S.A.
+1-929-754-6218
oh@chasidus.net

לקראת שבת

ביאורים על פרשת השבוע

נלקטו ונערכו מתוך תורתו של כ"ק ארמו"ר מליובאוויטש וצוקל"ה נבנ"מ זי"ע

בפתח הגיליון

"מחיית עמלק" בעבודת האדם

– חוצפה, העוה וקרירות ר"עמלק" –

נושא מרכזי בגיליון זה הוא עניין מחיית עמלק שבפרשת זכור, שהיא עבודה יסודית בנפש האדם, לזכור את העמלק שמנסה לחדור לעבודת ה' של יהודי, ולמחותו כליל.

במדור "יינה של תורה" יבואר בארוכה עניין "עמלק" שמניח ליהודי להבין ולהשיג אודות השי"ת, אך מקדש מלחמתו על המעשה, יודע הוא את ריבונו, אך "מכוון למרוד בו", ועניין זה שייך בדקות גם כאשר יהודי עובד את השי"ת ומקיים תורה ומצוות, ויש לזהות מצב זה ולמחותו.

בהמשך לכך מבואר במדורים "שיחות קודש" ו"דרכי החסידות" אודות החוצפה והעזות של עמלק, שמקרר את ההתלהבות וההחיות בענייני קדושה, ואינו מניח לאדם להתפעל מאשר ראה בעיניו והשיג בשכלו אודות הקב"ה.

ויהי רצון שעל ידי מחיית עמלק שבנפש, נזכה לקיום מצוות מחיית עמלק כפשוטו, כאשר לעתיד לבוא יתברר מיהו מזרע עמלק, ואזי "השם שלם" ו"הכסא שלם", בעגלא דידן ובזמן קריב.

המערכת

תצוה

ב • מקרא אני דודש

קדש קדשים – יום כיפור, אהרן או המזבח?
ע"פ לקסי שוחת ה"ז עמ' 179 ואילך

ה • פנינים • עיון וביאור

- זך – הזית או השמן?
ע"פ לקסי שוחת ה"א עמ' 127 ואילך
- איך הותר אהרן לשמש במשכן?
ע"פ לקסי שוחת ה"ז עמ' 176

ו • יינה של תורה

לזכור ולמחות את ה"עמלק" שבנפש
ע"פ לקסי שוחת ה"ב"א עמ' 190 ואילך

ט • שיחות קודש

למחות את הקרירות שלא ישאר ממנה שריד

י • פנינים • דרוש ואגדה

- הכוח של "לבי אומר לי"
ע"פ לקסי שוחת ה"ב"ז עמ' 198 ואילך
- ריקנין שבך – כרימונים או כתפוחי זהב?
ע"פ לקסי שוחת ה"ט"ז עמ' 336 ואילך

יא • חידושי סוגיות

בפלוגתת הש"ס באופן כתיבת "קדש לה'" על הציץ
ע"פ לקסי שוחת ה"ב"ז עמ' 200 ואילך, ה"ב"א עמ' 164 ואילך

יד • תורת חיים

החינוך הטהור – לאור ימי הפורים

טו • דרכי החסידות

'עמלק' היודע את ריבונו!

וזאת למדוע, שדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השקו"ט והמקורות שהופיעו שם, ויש להיפך, אשר במקורם מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ותבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאיות מי בינן. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתתם.

מקרא אני דודש

ביאורים בפשוטו של מקרא

קדש קדשים – יום כיפור, אהרן או המזבח?

מה החידוש בזה שהמזבח הפנימי "קדש קדשים" והרי גם הכיור נקרא "קדש קדשים"? / מדוע "אכילת מזבח" ו"שתיית מזבח" נחשבים כלאו אחד? / ביאור דברי רש"י על "קדש קדשים" בנוגע למזבח הפנימי שבהם מגדיר איסור העלאת דברים אחרים על המזבח

בסיום הסדרה מדבר הכתוב אודות מזבח הזהב, שעיקר ייעודו הוא הקטרת הקטורת. ומזהיר הכתוב שאין להעלות עליו דברים אחרים: "לא תעלו עליו קטורת זרה ועולה ומנחה, ונסך לא תסכו עליו" (ל, ט); אך יוצא מן הכלל הוא ביום הכפורים – שאז מזים עליו מדם הזבחים – וכפי שממשיך הכתוב ומסיים: "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכפורים, אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם, קדש קדשים הוא לה" (ל, ט).

וצריך ביאור במה שחתם הכתוב בתיבות "קדש קדשים הוא לה" – מה נתכוון להשיענו בזה?

ב. המלבי"ם מפרש, ש"קדש קדשים הוא לה" קאי על אהרן, שעליו המדובר בתחילת הכתוב – "וכפר אהרן על קרנותיו גו", ובא לחדש שאהרן נחשב "קדש קדשים" ונכמו שכתוב בס' דברי-הימים (דה"א כג, יג) "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים".

ובס' דברי שאול (הובא בתורה-שלימה כאן) מפרש, שקאי על יום הכפורים, שנזכר כאן (ברמז) בלשון הכתוב: "אחת בשנה" – ובא הכתוב להפליג במעלת יום זה, אשר הוא "קדש קדשים לה".

אך פירושים אלו רחוקים ביותר מ"פשוטו של מקרא":

כללות הפרשה מדברת על המזבח ולא על אהרן (וגם בפסוק זה עצמו – פירוש "קרנותיו" הוא קרנות המזבח וכן "עליו" קאי על המזבח), וכל זה שנזכר "אהרן" הוא רק פרט בתוך דיני המזבח – ובמילא לא מסתבר שהכתוב כאן, בפרשת המזבח, יבאר את המעלה של אהרן; וכן אין מקום לומר שהפרשה כאן תבאר את המעלה של יום הכפורים, שנזכר כאן רק בדרך אגב בנוגע לדיני המזבח [ובפרט, שבכתוב נאמר רק "אחת בשנה" – ואינו מפרש אפילו זמנו!].

וע"כ מסתבר לפרש, שתיבות אלו באות לבאר את מעלתו של המזבח - שהוא "קדש קדשים".

אמנם גם זה אינו מובן: וכי מאי קמ"ל בזה? הרי אפילו על מזבח החיצון - שמוכן מעצמו אשר קדושתו פחותה מהמזבח הפנימי - נאמר בפרשתנו (כט, לו) "והיה המזבח קדש קדשים"! ובפ' תשא (ל, לו) עולה שכל כלי המקדש, וגם הכיור וכנו שהיו בחצר המשכן, נקראים "קדש קדשים" - וא"כ, למה צריך להשמיענו דבר זה במיוחד לגבי מזבח הקטורת שנמצא בקודש פנימה?!

ג. רש"י מפרש:

קדש קדשים - המזבח מקודש לדברים הללו בלבד, ולא לעבודה אחרת.

ובפשטות מבינים כוונתו, שהפירוש "קדש קדשים" כאן הוא [לא כתואר של מעלה וקדושה עצמית (כמו בכ"מ), אלא] שהמזבח הוא "קדש" עבור "קדשים" אלו בלבד המנויים בפרשה - הקטרת הקטורת בזמנה ונתינת דם ביום הכפורים - וממילא אסור לו להשתמש בו לדברים אחרים.

והיינו, שתיבות אלו לא באו ללמדנו ענין חיובי במזבח, קדושתו וכו', אלא ללמדנו השלילה - זה שאסור לעשות במזבח זה ענינים אחרים (מלבד הקטרת הקטורת ונתינת דם ביום הכפורים).

אך גם זה אינו מובן, כי:

ראשית כל, מהו החידוש בזה? הרי זה שאסור לעשות במזבח ענינים אחרים מפורש קודם לכן: "לא תעלו עליו קטורת זרה ועולה ומנחה, ונסך לא תסכו עליו" - ולמה צריך לכתוב דבר זה עוד הפעם בסגנון אחר?

[קושיא זו הי' אפשר לתרץ, שבזה בא הכתוב להוסיף עוד מצות עשה למקריב על המזבח הפנימי קרבנות אחרים, שלא יעבור רק על הלאו ד"לא תעלו גו'", אלא גם על מצוות עשה, "קודש קדשים", אך בעיקר קשה:]

שנית, אם נפרש שהמזבח הוא "קדש" לה"קדשים" המנויים בפרשה - לא יעלה יפה סיום הכתוב: "קדש קדשים הוא לה'", שמזה מובן שהמזבח עצמו הוא "קדש קדשים" להקב"ה!

ד. וביאור הענין:

גם לדברי רש"י, התיבות "קדש קדשים הוא לה'" פירושן כפשוטו - שהמזבח עצמו הוא "קדש קדשים" להקב"ה (ולא ש"קדשים" מתייחס להקטורת ומתן דמים ביום הכפורים, כנ"ל ס"ג); והטעם שהוצרך הכתוב לומר זאת הוא - כדי לתת טעם ולהגדיר את האיסור של "לא תעלו עליו קטורת זרה ועולה ומנחה, ונסך לא תסכו עליו":

בזה שהכתוב מסיים "קדש קדשים הוא לה'", משמיענו כי האיסור שנאסר האדם להעלות על המזבח עולה ומנחה וכו' - הוא פועל-יוצא של קדושת המזבח: כיון ש"המזבח מקודש לדברים הללו בלבד", יש לו קדושה עליונה המיוחדת לדברים נעלים אלו דוקא, לפיכך אסור לעשות עליו שום עבודה אחרת, כי על ידי זה מורידים את המזבח מקדושתו החמורה.

[כלומר: מזבח זה הוא "קדש קדשים", שגם ביחס ל"קדשים" גופא הוא "קדש", והוא קדוש יותר מפילו ממזבח החיצון; ולכן הוא "מקודש לדברים הללו בלבד", ואסור לעשות עליו כל עבודה אחרת, שלא להורידו מקדושתו המיוחדת].

ולהוסיף, שגדר זה יש לו נפק"מ להלכה:

אם הי' כתוב רק "לא תעלו עליו קטורת זרה ועולה ומנחה, ונסך לא תסכו עליו" – היינו למדים שאלו שני לאוין נפרדים: לאו אחד הוא על העלאת קטורת זרה, עולה או מנחה, ולאו שני על ניסוך של משקין על המזבח;

[ובלשון המנחת חינוך (מצוה קד): "אכילת מזבח" ו"שתיית מזבח". – ובאמת הי' מקום לומר יתירה מזו, שיש כאן ארבע לאוין: (א) "קטורת זרה", (ב) "עולה", (ג) "מנחה", (ד) "נסך"; או עכ"פ שלושה, כי "עולה ומנחה" הם ביחד. ואכמ"ל].

וזוהו החידוש בסיום הכתוב: "קדש קדשים הוא לה'" – שבזה בא והגדיר שיש כאן איסור אחד: אסור להוריד את המזבח מקדושתו, בכ"ל דרך שהיא. וממילא אין נפק"מ האם עושים זה על ידי העלאת עולה או על ידי ניסוך יין וכו', כי נקודת הענין היא אחת ויחידה: לשמור על קדושת המזבח ולא לפגוע בה על ידי "עבודה אחרת".

ומדוייק הדבר גם בלשון הרמב"ם, שכתב (הל' כלי המקדש פ"ב הי"א): "מזבח הזהב שבהיכל – עליו מקטירין הקטורת בכל יום, ואין מקריבין עליו דבר אחר", והיינו, שזוהו איסור כללי אחד; ורק לאחר מכן ממשיך הרמב"ם ומפרט: "ואם הקטיר עליו קטורת אחרת... או הקריב עליו קרבן או הסיך נסך – לוקה", שכל אלו הם "סעיפים" בתוך האיסור הכללי ולא שכל אחד מהם ענין בפ"ע (ראה גם ספר המצוות שלו מל"ת פב).

[ולהעיר, שהרלב"ג בפירושו עה"ת בפרשתנו מונה איסורים אלו בשני לאוין, ומביא את דעת הרמב"ם – שהחשיבם כמצוה אחת – ומסיים: "ודעתו רחבה מדעתנו". וגם ה"מנחת חינוך" – מצוה קד – נתקשה בזה ונשאר ב"צע"ג". ולפי דרכנו מובן היטב, ודו"ק].

איך הותר אהרן לשמש במשכן?

ואתה הקרב אליך

לאחר שתגמור מלאכת המשכן (כה, א. דש"י)

הדין הוא שכהן ששימש לע"ז אינו יכול לשמש במקדש (מנחות קט, ב). ולכאורה עפ"ז יוקשה איך הותר אהרן הכהן לשמש במשכן, הרי בנה מזבח בשביל עגל הזהב, והרי בבניית מזבח לה' גם "תחילת עשייתו" צריכה להיות "לשמי" (רש"י יתרו כ, כא), וא"כ גם בניית מזבח נחשבת כ"שימוש" [בדוגמת שחיטה, שכתב הרמב"ם (הל' ביאת מקדש פ"ט הי"ג) שגם השוחט לע"ז ואפילו בשוגג - לכתחילה לא יעבוד, אף ששחיטה כשרה בזה], וא"כ איך הותר לאהרן לשמש במשכן?

[ואף שהדין דאסור לכהן ששימש לעבוד במשכן הוא מדברי קבלה שנתחדש לאחר זמן, הרי פשוט שח"ו לומר על אהרן הכהן שהי' בו ענין כזה שלאחר זמן יהי' כהן נפסל על ידו].

ואף שכוונת אהרן בבניית המזבח היתה "לדחותם" (רש"י תשא לב, ה) מ"מ למעשה הוא בנה את המזבח "לפניו" - בשביל העגל, וא"כ כיצד הי' מותר לו אחר כך לעבוד במשכן?

ויש לבאר זה ע"פ מה שפירש רש"י כאן על הפסוק "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך גו' לכהנו לי" - "לאחר שתגמור מלאכת המשכן", והיינו שמפרש שרק **לאחר** גמר מלאכת המשכן הוחל על אהרן ובניו דין "כהן" (ועיי' במקור הדברים שקו"ט בזה בארכה).

ועפ"ז, בשעת בניית המזבח ועשיית העגל לא הי' אהרן כהן, וא"כ אינו בדין "כהן ששימש לע"ז" כו'.

זך – הזית או השמן?

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך ואתה תצוה. זך – כלי שמרים, כמו ששנינו במנחות, מוגררו בראש הזית וכו' (כו, ב. דש"י)

הקשה הרא"ם הרי "אין לדבריו ראי' מזו המשנה כלל", דהאיך רואים מדברי המשנה ד"זך" פירושו "בלי שמרים"? ועוד יש להקשות, מדוע מעתיק רש"י את התיבות "ואתה תצווה", הרי מפרש רק תיבת "זך"?

ויש לומר הביאור בזה:

הראב"ע פירש ד"זך" קאי על הזית, שצריך לקחת "הגרגרים שאין בהם עיפוש או שלא נאכלה קצתם, וממנו יעשו שמן", אך רש"י פירש ד"זך" קאי על השמן, שצריך להיות "בלי שמרים", ולא על איכות הזית.

ובכדי לשלול הפירוש דקאי על הזית מביא רש"י שתי ראיות:

א. מדברי המשנה "מגרגרו בראש הזית", שמה ראי' דאיכות הזית אינה נוגעת, שהרי אין הזיתים הגדלים בראש האילן נקיים יותר, ואדרבה, בראש האילן מצויים יותר עופות האוכלים מן הזיתים, ועל כרחך הטעם לעדיפות "ראש הזית" הוא משום עדיפות השמן היוצא מזיתים כאלו.

ב. מלשון הכתוב "ואתה תצוה", דבזה רומז שציווי זה נאמר לישראל בהיותם במדבר, מקום שלא גדלו זיתים, והדלקת המנורה היתה משמן שלקחו איתם ממצרים. ומזה ראי' ד"זך" קאי על השמן, שהרי אי אפשר להכיר בשמן אם יצא מזית מעופש או לא, ועל כרחך הכוונה שהשמן עצמו יהי' "בלי שמרים".

יינה של תורה

עבודת ה' על פי הפרשה

לזכור ולמחות את ה"עמלק" שבנפש

"שבת זכור" יש בה עבודה גדולה של "מחיית עמלק" בעבודת ה' בנפש האדם. והנה, כאשר מחפש האדם את ה"עמלק" שבנפשו, חושב הוא כי מה לו ולקליפה טמאה וגרועה כעמלק. אמנם, במאמר שלפנינו יתבאר שהחשש והסכנה של עמלק קיימים בעבודת ה' של כל יהודי, ואדרבא, ככל שמתעלה בדיעתו והשגתו באלוקות, כך צריך הוא להזהר עוד יותר מקליפת עמלק.

האם בזמננו שייכת מחיית עמלק?

תיקנו חז"ל שיהיו קוראים את פרשת זכור בכל שנה ושנה בשבת שלפני חג הפורים, והנה כמה ענייני זכירות ישנם, כמו שבת ומעשה מרים ומעשה העגל ועוד, ומכל מקום רק על זכירת מעשה עמלק תיקנו קריאת התורה מיוחדת, ועד שהשבת כולה נקראת על שם קריאת זו – "פרשת זכור" [וראה במקור הדברים אריכות הדברים בדרך הפשט, והשק"ט בתיורן המג"א בזה].

מטרת מצוות זכירת עמלק בפשטות, היא בכדי להשמידו, וכפי שנאמר בסיום פרשת זכור "והי' בהניח ה' אלקיך לך . . . תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, לא תשכח". אמנם בזמננו אין שייכת מצווה זו בפועל, שכן מצוות מחיית עמלק נוהגת רק כאשר ישראל על אדמתן במצב של מנוחה (כנאמר "בהניח . . . בארץ" גו'. וראה סנהדרין כ, ב. ו עוד), ועוד זאת שסנחריב כבר כלבל את האומות ואין ידוע מי הוא זה מזרע עמלק (ראה מג"ח מצוה תרד).

והדבר תמוה, מדוע קבעו קריאת פרשה זכור מידי שנה, בעוד שתכלית מצוות הזכירה, השמדת עמלק, אינה שייכת כלל בפועל.

ומכך מובן, שזכירה זו אין עניינה רק לזכור ולא לשכוח עניין חשוב, אלא יש בה יסוד גדול בעבודת היהודי, וכפי שיבואר לקמן יסוד זה מהווה תנאי והקדמה לכללות עניין קבלת התורה וקיום המצוות, ולכן תמיד צריך האדם לעמול ולזכור את עניין עמלק ולמחותו מקרבו.

קליפת עמלק – "יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו"

זכירת מעשה עמלק היא גם עבודה רוחנית בנפש האדם, למצוא בקרבו פנימה את עניין "עמלק" ומלחמתו בקדושה:

אודות מהותו הרוחנית של עמלק, איתא בספרים ש"קליפת עמלק, יודע את רבונו ומתכוון למרוד בו" (מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א עמ' קעב. וכ"ה בכ"מ בספרי חסידות [חלקם הועתקו לקמן

במדור "דרכי החסידות". וראה במקור הדברים הע' 38 באריכות). כלומר, קליפת עמלק אינה התנגדות לידיעת הבורא ית', אלא יש בו ידיעת ה', ומכל מקום כמעשה בפועל הוא מורד בהשי"ת.

והנה, כאשר מדברים על העבודה הרוחנית של מחיית עמלק, הנה אין לומר ח"ו שיהודי צריך להיזהר תמיד שלא להיות במצב חמור זה של "יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו", שכן בוודאי יהודי אינו קרוב למצב שפל וגרוע זה. אמנם, צריכים להזהר מעניין של עמלק בדקות, שלא יהי' בו אפילו שמץ כלשהו ממצב זה, ובפרט, שכאשר ישנו עניין של עמלק בדקות, אפשר לבוא מכך רח"ל גם למצב של "יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו" ממש.

כי הנה, בסוף פרשת "ויבוא עמלק" שקורין בפורים, נאמר "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק" (סוף פר' בשלח), ודייקן חז"ל (ראה פרש"י שם. תנחומא ס"פ תצא. ועוד) שנאמר כאן שם "י-ה" דוקא, שהוא חציו הראשון של שם הוי"ה, וזאת משום ש"אין שמו שלם. . עד שימחה שמו של עמלק", והיינו שכל זמן שעמלק קיים ישנו רק לחלק הראשון של שם הוי"ה" – אותיות "י"ה", כי עמלק מנגד לחציו השני של שם הוי"ה, לאותיות "ו-ה".

והדבר צריך לביאור, מה פשר התנגדותו של עמלק ששיימות שם ה' ולא לכללות שמו ית', ומדוע מתנגד דוקא לאותיות "ו-ה", ולא לחציו הראשון של השם – "י-ה", ומה גם שכאשר מנגד לאותיות "ו-ה" הרי נשאר אותיות "י-ה" שהוא בעצמו שם שלם, מהשמות שאינן נמחקים (שו"ע יו"ד סי' רעו ס"י. ועוד).

ומבואר בספרים (ראה תורה אור סוף פרשתנו. ועוד), שגם אצל יהודי בעולם התחתון יש מעין ארבע אותיות של שם הוי"ה, שהלא האדם נברא בצלם אלקים, ונקרא "אדם" על שם "אדמה לעליון" (של"ה ג, א. ועוד), וישנה השפעה משם הוי"ה בעבודת ה', בארבע אותיות אלו שבנפש האדם.

ובפרטיות, הנה אותיות "י-ה" שבנפש הם השב"כ, חכמה ובינה שבנפש האדם, שהאדם מבין ומשיג אודות הקב"ה, ואותיות "ו-ה" עניינן שש המידות – הרגשות שכלב ולימוד התורה, ודיבור ומעשה של קיום המצוות בפועל ממש (ראה בכ"ז אגרת התשובה פ"ד. לקוטי תורה ריש פר' ראה).

ועמלק הרי הוא מקדש את מלחמתו רק על אותיות "ו-ה" – על המעשה בפועל ממש. אין הוא מתנגד כל כך להבנה והשגה בענייני אלוקות, אלא הוא מתנגד בכל תוקף שהבנה זו תשפיע על רגש הלב הגורם לידי מחשבה דיבור ומעשה של תורה ומצוות בפועל ממש, והרי זו מרידה חמורה ביותר: אף על פי שיודע ומבין בענייני אלוקות, מכל מקום מורד בו ית' ואינו מתנהג כמעשה כדרוש, והרי זה גרוע וחמור יותר ממי שחסר אצלו בידיעה.

שההתעלות בהשגה תביא להוספה כמעשה בפועל

ועפ"ז יש לבאר עניין "יודע את ריבונו ומתכוין למרוד בו" בדקות, כי ענין זה שעמלק מנגד להשפעת ההבנה בענייני אלוקות על המעשה בפועל הוא ענין שכל אחד צריך להשמר ממנו. דגם מי שאינו מתכוון ממש למרוד ח"ו בהקב"ה, עדיין צריך הוא להישמר מאוד שמידת קבלת עול מלכות שמים שבו תתאים לאופן ידיעת ה' שלו.

כאשר יש ליהודי הבנה בענייני אלוקות, הרי השגה זו צריכה להביאו לידי קבלת עול מלכות שמים כדיבור ובמעשה בפועל ממש, וככל שתגדל הבנתו והשגתו, כך תהי' גם כן יותר מידת הקבלת עול שבו באופן נעלה יותר, וממילא יתבטא הדבר גם במעשה המצוות בפועל באופן נעלה יותר.

וכאשר הבנה זו נשאר רק במוח שבראש ואינה מתבטאת בפועל בקבלת עול מלכות שמים, כדיבור ומעשה של תורה ומצוותי' בפועל ממש, באופן ובדרגה הראוי' להבנתו והשגתו, הרי זה בדקות בחינת "יודע את רבונו ומתכוין למרוד בו", כי אינו מתבטל להשי"ת ומקבל עולו בהתאם לדרגת ידיעתו את ריבונו, והרי יש בזה, בדקות על כל פנים, עניין של מרידה בהשי"ת רח"ל.

ובזאת צריך כל יהודי להיזהר ולהישמר, שבכל דרגה של ידיעת ה' שמשגי, יעמוד על כך שהדבר יביא אצלו לקבלת עול מלכות שמים באופן המתאים, ושהקבלת עול תבוא לידי ביטוי בפועל ממש, במעשה ודיבור של תורה ומצוותי'.

מחיית עמלק – תנאי הכרחי למתן תורה

מלחמת עמלק התרחשה "בדרך בצאתכם ממצרים", לפני מתן תורה, וזאת משום שקליפת עמלק מתנגדת לענייניו ומהותו של מתן תורה, ומוכרחים להלחם עם עמלק ולנצחו כתנאי והקדמה למתן תורה:

התורה הלא קיימת גם לפני מתן תורה, והאבות כבר קיימו את התורה מאות שנים לפני יציאת מצרים, והחידוש המיוחד במתן תורה הוא, שקיום המצוות של האבות הי' בעיקר עבודה ורוחנית, ובמתן תורה על הר סיני נתחדש (ראה לקו"ש חכ"א עמ' 49, וש"נ) ש"תורה לא בשמים היא" (נצבים ל, יב. וראה בבא מציעא נט, ב. וש"נ), והיא ירדה דווקא לעולם הזה, שיהודי ילמד את התורה במוחו הגשמי ושכלו האנושי, ויקיים מצוות בדברים גשמיים, ואדרבא: העיקר הוא החלק הגשמי שבמצווה, "המעשה הוא העיקר" (אבות פ"א מ"ז).

וכנגד זה הייתה טענתם של המלאכים, "תנה הו'ך על השמים" (תהלים ה, ב. וראה שבת פח, ב): מכיוון שהתורה היא "חמדה גנוזה כו'", והיא תכלית העילוי והרוחניות, הרי היא צריכה להנתן "בשמים", בעולמות הרוחניים, ואפילו לא לירד לשכל אנושי כלל, והתנגדו לחידוש של מתן תורה שהתורה תינתן בגשמיות לבני ישראל בעולם הזה דווקא.

ואף עמלק מתנגד לנתנת התורה למטה, אף כי מסכים הוא לעניין התורה וידיעת ה' ברוחניות, אך מתנגד להורדת ההשגה הרוחנית לגשמיות, במעשה ודיבור.

ולכן כדי לאפשר ענין מתן תורה והחידוש שבו שתרד התורה דווקא כאן למטה, כדיבור ומעשה בפועל ממש, זקוקים תחילה למחיית עמלק. לפני שיהודי מקבל את התורה, עליו לבטל תחילה מקרבו את קליפת עמלק שאינה מאפשרת את ההמשכה ממוחין והבנה, לרגש הלב המביא לידי דיבור ומעשה בגשמיות.

בכך נעשה עניין שלימות שמו ית', בעבודת האדם, שאין עבודת ה' נעצרת באותיות "ה-ה" המורות על ההשגה השכלית, אלא ההשגה באה לידי ביטוי גם ב"ו-ה", ברגש ודיבור ומעשה

בפועל של תורה ומצוותי, ובכך נעשה שלימות שמו ית' בעבודת האדם, שמ"י-ה", ממשיך גם כן ל"ו-ה".

ומכיוון שמחיית עמלק היא תנאי הכרחי לקבלת התורה ולעבודת קיום המצוות, לכן יש בזכירה זו חשיבות יותר מזכירות אחרות, משום שזכירה זו היא יסוד והקדמה לכללות עניין התורה [וראה במקור הדברים ס"ד כיצד קריאתה בתורה פועלת בפועל ממש את עניין מחיית עמלק בעבודה. בנפש האדם].

שיחות קודש

למחות את הקרירות שלא ישאר ממנה שריד

מה הנס הגדול?...

מבואר בחסידות שענינו של עמלק הוא קרירות, היינו, שנעשה אצל יהודי קרירות לענינים של תורה ומצוותי.

ועד כדי כך, שגם כאשר מספרים לו נסים ומופתים של הקב"ה - אזי בא "עמלק" שבו ופועל הענין ד"קרך בדרך", "בדרך בצאתכם ממצרים": למרות שהוא יצא ממצרים וראה בעצמו את כל הנסים כו' - בא עמלק ופועל בו קרירות: מהי ההתפעלות שלך מזה שהקב"ה יכול להראות נס כמו קריעת ים סוף, וכיו"ב - הרי הקב"ה הוא כל יכול, ובמה נחשב נס זה לגביו?!

ועל זה אומרים שענין הקרירות, שהוא היפך החיות, מהוה שורש ומקור לכל דבר בלתי-רצוי, ועי"ז - לכל דבר רע, ולכן, צריכים לשרש ולמחות ענין זה בכללותו.

בין קר וקפוא לגמרי לקרירות מועטת

אמנם, במה דברים אמורים - כאשר האומה היא בקיומה, היינו, כאשר הוא קר וקפוא לגמרי (שרק אז ישנו החיוב דמחיית עמלק); אבל אם יש אצלו קרירות בענין אחד וחמימות בענין שני, אזי אין צורך למחות את הקרירות (למחות את זכר עמלק), כי אם "שנותה: להשתמש בהקרירות בנוגע לענינים שהיחס אליהם צריך להיות באופן של קרירות - ענינים של לעומת

זה, ולהשתמש בהחמימות בנוגע לענינים שהיחס אליהם צריך להיות באופן של חמימות - ענינים של תורה ומצוותי, ולא להיפך כו".

ורק כאשר הקרירות היא באופן שישנה "קומה שלימה" של ה"אומה", היינו, שבכל פרט שתופסים אצלו אין ענין של חמימות וחיות כלל - אזי מוכרחים לצאת במלחמה ולמחות את ענין הקרירות לגמרי, שלא ישאר ממנו שריד.

דוגמא לדבר:

בהלכות דעות כותב הרמב"ם בנוגע להליכה ב"דרך הישרה" שהיא "מדה בינונית שבכל דעה ודעה. . שהיא רחוקה משתי הקצוות כו", שהנהגה זו היא רק אצל מי שהלך כל ימיו בדרך הישרה, אבל "אם ה' רחוק לקצה האחד, ירחיק עצמו לקצה השני, וינהוג בו זמן רב", ורק לאח"ז "יחזור לדרך הטובה והיא מדה בינונית".

ועד"ז בנדו"ד: כאשר קיימת אצלו אומת עמלק בשלימותה, היינו, שאין אצלו חמימות כלל - אזי אינו יכול להסתפק בכך שיפעל בעצמו מעט חמימות, ועדיין ישאר קר במקצת, כי, באופן כזה לא יתקן את אשר עיוות; במצב כזה עליו למחות לגמרי את זכר עמלק, שלא תהי' אצלו קרירות כלל, ורק לאחרי כן יוכל להעמיד את עצמו על דרך המיצוע, לנצל את ענין החמימות והחיות בענינים של "עשה טוב", ולנצל את ענין הקרירות בענינים של "סור מרע".

(י' שבט ה'ש"ח)

מן החושך" (קהלת ב, יג), שמראי' בעלמא זו שבאה אליו בעל כרחו יגיע ליתרון בעניני קדושה. וכמו בנדו"ד שנתוסף עי"ז הסבר על מעשה האפוד - מבגדי הכהן הגדול שעושים לכבוד ולתפארת.

ריקנין שבך - כרימונים או כתפוחי זהב?

**ועשית על שוליו רמני תבלת נו' על שוליו סביב ופעמני זהב
כתוסם סביב**

כתוסם סביב - כיניהם סביב, בין שני רימונים פעמון אחד רבוק (כת, לג. רש"י)

הקשה הרמב"ן (שם, לא): "א"כ לא היו הרימונים משמשין כלום. ואם לנוי, למה היו עשויים כרימונים חלולים, יעשם כמין תפוחי זהב", ולכן מפרש "והפעמונים טמונין בהם [ברימונים]".

ונמצא, שנחלקו מה היתה צריכה להיות צורת הרימונים אילו היו נעשים לנוי. לרש"י הרימונים חלולים היו, ולרמב"ן אילו היו נעשים לנוי היו צריכים לעשותם כ"תפוחי זהב", שאינם חלולים אלא מלאים (ראה נימוקי שמואל שם).

ונראה לבאר בעבודת האדם לקונו:

הכה"ג ה' שלוחם של כלל ישראל, ובבגדיו נרמזו כל הבחינות בבני ישראל, לפי סדר מעלתם. ולפי זה נמצא, שבשולי המעיל, המקום התחתון שבו, נרמזה הדרגה התחתונה בבנ"י.

וזהו הטעם שלשיטת רש"י היו בשולי המעיל רימונים חלולים וריקנים, לרמזו על הריקנים והפחותים שבשיראל, כמאמר רז"ל (ברכות נו, א. ועוד) "אפי' ריקנין שבך מלאים מצוות כרמון".

אך לשיטת הרמב"ן, שפירושו עוסק גם בפנימיות הענינים, וכלשונו (ב"פתיחה" לפירושו) שנמצאים בו גם "דברים נעימים כו' ליודעים חן" - אילו היתה תכלית הרמונים לגלות את היופי והנוי שב"ריקנין שבך", היו צריכים לעשותם בצורת תפוחי זהב, היינו מלאים ולא חלולים, כדי להראות שכל יהודי **בפנימיותו** אינו "ריקן", אלא "מלא מצוות".

הכוח של "לבי אומר לי"

ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד

ואפוד - לא שמעתי ולא מצאתי בכרייתא פירוש תבניתו. ולבי אומר לי שהוא חנור לו מאחוריו, רחבו כרוחב גב איש כמין סינר שקורין פורצינ"ט בלע"ז שהוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים (כת, ד. רש"י)

ידוע הסיפור שנהגו המלמדים לספר לתלמידים בשעה שלומדים את פירוש רש"י על הפסוק, פעם הלך רש"י ברחוב ונזדמן לו לראות שדה רוכבת על סוס לבושה בסינר. בראותו את המחזה נצטער רש"י במאוד שמשמים הראו לו מחזה שכזה (ובפרט שהוא היפך הצניעות, ראה פסחים ג, א). וכאשר התקשה במראה האפוד נזכר במחזה שראה, ונחה דעתו כיון שאותו המחזה סייע לו להבין את תבנית האפוד.

ויש לבאר על פי זה דיוק לשון רש"י "ולבי אומר לי" ולא כדרכו במקומות אחרים בפירושו "ואני אומר" וכיו"ב:

המחזה הנ"ל שראה רש"י לא ה' כדברים אחרים שבעולם שיהודי רואה או שומע דברי היתר או דברי רשות וכיו"ב, שמהם צריך כל אדם לקחת לימוד בעבודתו לקונו (ראה כש"ט קה"ת) בהוספת סי' קכו-קכט ובהערות שם), אלא המחזה ה' משהו שיהודי צריך להימנע מלראותו (ראה פסחים שם).

וכדי שגם ממאורע כזה תבוא הוספה בעבודת ה', ויתירה מזו, שעל ידו יתוסף בהבנת ובהשגת התורה, הרי לזה נצרך כח מיוחד מבחינת היחידה שבנפש, היא נקודת היהדות הנמצאת אצל כל ישראל בשווה, שבחינה זו אינה שורה במוח אלא בעיקר בלב (ראה המשך תער"ב ח"א פל"ה, ועוד). על נקודת היהדות אין דבר בעולם שיכול להעלים ולהסתיר, גם לא דברים שאינם לפי התורה (ראה גם תניא פי"ט). ואדרבה, הכח הפוך אפילו וזונות לזכויות נובע מבחינת היחידה שבלב.

ולכן כאשר "לבי אומר לי" - כשמתגלית נקודת היהדות, אזי כאשר האדם רואה **ש"א ברצונו** דברים כמו שדה רוכבת על סוס, יודע שחובה עליו **להצטער** על ראי' זו, עד שיבוא מתוך חושך זה ל"יתרון האור

המדור מודפס לעילוי נשמת
הרב שמעון
ב"ר מנחם שמואל דוד הלוי
ע"ה רייטישק
נפטר כ' כסלו ה'תשפ"ב

הידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

בפלוגת הש"ס באופן כתיבת "קדש לה" על הציץ

יקשה על המאירי איך פסקינג נגד רא"י ברורה דראב"י, ועל הרמב"ם אמאי פסק שציץ כזה כשר בדיעבד / יביא דוגמא דנקמינג נגד ציור רומי בענין קני המנורה, ויבאר דבהכרח שהציור שם הוא של מנורה אחרת, ועד"ו נקט המאירי לענין הציץ / יבאר הכרח הרמב"ם לנקוט שלא כהמאירי

יוסי ומחמת עדות זו על כרחין צריך לומר
דבדיעבד כשר אף בשיטה אחת.

אמנם, המאירי (שבת שם) כתב לבאר
וז"ל: "ואע"פ שמגדולי החכמים העידו אני
ראיתיו ברומי וכתוב עליו קדש לה' בשיטה
אחת, לא הכחישו את הידוע אצלם - אף
בעדות ראיי"ו [והיינו דאכן העדות היא נגד
דעת חכמים, אלא שלא הכחישו הידוע אצלם
מחמת העדות, והוא דלא כמ"ש האור החיים
בפרשתנו על אתר דבאמת אין עדותו של ר"א
בר' יוסי סתירה לדעת ת"ק שלכתחילה צ"ל
בשני שיטין, כי "אפילו לת"ק אינו מעכב"].
ולכאורה הדברים צ"ע והסברה, דהא עסקינג
ב"עדות ראיי"ו מ"גדולי החכמים", ר' אליעזר
בר' יוסי (שאין שייך להטיל בה שום ספק
ח"ו)?

ב. והנראה בזה בהקדים דבר חידוש
שמצינו בענין צורת קני המנורה, דבציור
המנורה שבגוף כתב יד קדשו של הרמב"ם
בפירושו למשניות (ספ"ג דמנחות. צילום ממנו
נדפס בפירוש המשניות הוצאת קאפה. וכן בספר
"חידושים וביאורים בהל' בית הבחירה להרמב"ם"

א. איפליגו בשבת (סג, ב. וכ"ה בסוכה ה,
א. ועוד) גבי החיוב לחרוט על הציץ התיבות
"קדש לה" ("ופתחת עליו פתוחי חותם
קדש לה" (פרשתנו כה, לו)): "ציץ כמין טס
של זהב ורוחב שתי אצבעות ומוקף מאוזן
לאוזן וכתוב עליו בב' שיטין יו"ד ה"א
למעלה וקודש למ"ד למטה (כלומר השם
שלם בשיטה עליונה, וקדש למ"ד בשיטה
תחתונה, שלא להקדים שאר אותיות למעלה
מן השם, מאחר ששני שיטין היו כו'. רש"י),
ואמר רבי אליעזר ברבי יוסי אני ראיתיו בעיר
רומי וכתוב קדש לה' בשיטה אחת".

ופסק הרמב"ם להלכתא ברפ"ט מהל'
כלי המקדש: "וכותב עליו שני שיטין כו'
ואם כתבו בשיטה אחת כשר ופעמים כתבוהו
בשיטה אחת". ומדבריו מובן דסבירא ל'
דאכן נתקבלה עדות ר"א בר' יוסי אלא שעל
אף עדותו לא חזרו בהם חכמים מדעתם
דכתוב עליו בב' שיטין, ולהכי פסק דהלכה
כחכמים. ורק ש"בדיעבד מיהא הלכה כרבי
אליעזר ברבי יוסי" (כסף משנה שם), וזהו
שכתב הרמב"ם "ופעמים כתבוהו בשיטה
אחת", רוצה לומר דזוהי עדות ר"א בר'

ברומי ע"ש טיטוס ימ"ש – לאחר נצחוננו על ירושלים – חקוק ציור של מנורה שיש אומרים שזהו הציור של המנורה שבבית המקדש, והמנורה מצויירת שם באופן שששת קני המנורה נמשכים ועולים מהקנה האמצעי כחצאי קשת. אלא שיש לומר הביאור בזה – בפשטות, דהמנורה החקוקה על השער אינה הציור (הנכון) של המנורה שבמקדש אלא של מנורה אחרת שהי' בה דמיון מסויים להמנורה שבמקדש. שהרי הציור ההוא אינו מדוייק כלל ונראים בו עוד כמה וכמה פרטים שאינם מתאימים עם תבנית המנורה שבמקדש (כמו שהעירו כמה וכמה – שאין בה רגלים וכו', אף שבמנחות (כה, ב) מפורש שהיו בה רגלים), ועד אשר ב"מנורה" שעל השער מצויירת צורת דרקון! ולהכי מסתברא יותר כנ"ל דמנורה אחרת היא. כי כיון שהמנורה שבמקדש היתה בעלת חשיבות גדולה ביותר, היו רגילים לעשות מנורות בתבנית הדומה למנורה שבמקדש, ובפרט עובדי העבודה זרה – שהיו עושיין כן לעבודה זרה שלהם (וזהו הביאור דהוספת ציור דרקון, שהוא עבודה זרה (ע"ז מב, ב במשנה)) – ולפי אחת המנורות האלו עשו את ציור המנורה שעל השער.

ג. ומעתה י"ל דעד"ז הוא בנדון דידן גבי הציץ לשיטת המאירי, דאע"פ שר' אליעזר בר' יוסי ראה ציץ ברומי עדיין אי"ז ראי' ברורה שהי' זה הציץ דכהן גדול, ואפשר שהי' זה תכשיט שעשה אחר בציור הדומה (קצת) לציץ. ולאח"ז נשאר מונח תכשיט הלזה (מאיוו סיבה שתהי') ביחד עם כלי המקדש שהיו מונחין ברומי [ומה גם שעל בגדי כהונה לא אשכחן איסור ד"לא תעשון אתי" (יתרו כ, כ) – "בית תבנית היכל כו" (ע"ז מג, סע"א (וש"נ). רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"י טיו"ד סקמ"א. שו"ע שם בסוף הסימן), ולהכי אפשר הדבר שעשה אחד לעצמו תכשיט

ע" (ב) יש פרט השונה מבציורים הרגילים של המנורה, והוא שששת קני המנורה נמשכים (מהקנה האמצעי) לצד מעלה בקו ישר באלכסון, דלא כבציורי המנורה הרגילים שהם נמשכים בחצאי קשת. ולכאורה בנוגע לפרט זה אולי הי' מקום לומר בדוחק הכי גדול שהרמב"ם צייר כן "להקל על הציור", איברא דמפורש יוצא מפי ר' אברהם בן הרמב"ם (בפירושו על התורה – תרומה כה, לב) ד"ששה קנים . . נמשכים מגופה של מנורה לצד ראשה ביושר כמו שצייר אותה אבא מרי ז"ל, לא בעיגול כמו שצייר אותה זולתו" (שוב נתפרסמו גם כתיבי יד דספר היה, ושם בהל' ביהב"ח פ"ג סה"י (איתא "וזה היא צורתה", ויש ציור המנורה (כמו בפיה"מ, היינו שהרמב"ם ציירו גם שם אלא שנשמט ע"י המדפיסים) – וגם שם (כבציור המנורה שבגוף כ"ק הרמב"ם) הקנים עולים באלכסון (הכת"י הנ"ל והפרטים בזה נדפסו בספר "הידושים וביאורים" הנ"ל ע' רכד ואילך)). והכי איתא נמי בפירוש רש"י על התורה (תרומה שם) שששת הקנים "באלכסון נמשכים ועוליין". ונמצא שציורי המנורה הרגילים אינם כדעת רש"י ולא כמו שצייר הרמב"ם (ובאמת, הרי זהו הפירוש ד"קנה" בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ – צמח ישר, כנראה במוחש על שפת כל יאור (עיין פרש"י שמות (ב, ג). ראב"ע ועוד שם)).

[וראה במקור הדברים דשקו"ט במ"ש בעל משנת חסידים בספרו "מעשה חושב" על מלאכת המשכן (פ"ז) בדעת הרמב"ם ע"פ מש"כ ב"חכמת המשכן" (להר"י ריקיטי (מונטובה, תל"ו)). וכן במ"ש בזית דענן (לבעל מג"א) בר"פ בהעלותה, ובתו"ש מילואים לכרך כב ע' לב שרצה לבאר כוונת הראב"ע פרשתו כז, כא, ע"ש בארוכה].

א"א שלכאורה מצינו "עדות ראי'" דלא כן, והוא מזה שעל "שער הנצחון" שבנו

והנראה בשיטת הרמב"ם, בהקדים מה שיש עדיין לדון בביאור הנ"ל בשיטת המאירי - דהיאך ה' בידם להטעות את הרומיים ע"י ציץ שמעולם לא היתה דוגמתו במקדש. ובפרט ע"פ הידוע על דבר התיאור דפרטי ביהמ"ק והעבודות בו גם בספריהם. וי"ל דלהכי הוכרח הרמב"ם לפרש דבדיעבד כשר ציץ כזה, ושכן ה' בפועל, על כל פנים לזמן קצר.

ובאמת, דיתירה מזו כבר כתב האור החיים (כנ"ל ס"א) ש"אפילו לת"ק (חכמים) אינו מעכב ובוזה לא יקשה בענין פסק הרמב"ם פ"ט מהל' כלי המקדש".

ועפ"ז יש לומר - עכ"פ בדרך אפשר - טעם נוסף לפסק דין הרמב"ם (ואפשר דאדרבה - טעם זה הוא העיקר), דזהו בכדי שלא לאפושי במחלוקת (ובפרט שלפי' דברי המאירי כפשוטם הרי זו מחלוקת במציאות).

וגם שלפ"ז אין אנו זקוקים לחדש החילוק הנ"ל דראב"י לא קיבל מרבו הקבלה הנ"ל וכו'. וק"ל. ואכ"מ.

ומבאן למדנו לענינים דומים בזמננו, כמו גילויי גניזות דמגילות מעניני תנ"ך שיש בהם כמה שינויים לגבי המסורת בנוגע לחסר ויתיר וכו', דיש לידע שגם כאשר נראים הגניזות הללו כ"עדות ראיי" הרי אין הם המסורה הנתונה בידנו. ומה גם שאי אפשר לידע מי הם מחברי ה"גניזות", אם מ"גדולי החכמים" המה או לאו. ועוד זאת, דאפשר שדוקא מחמת זה גופא נגנזו מגילות אלו כיון שנכתבו שלא כהלכה! משא"כ המסורה שבידינו שנמסרה איש מפי איש דור אחר דור למעלה עד משה רבינו, ה"ז דבר ברור שהיא האמת.

הדומה לציץ. ואף אם תמצוי לומר דאיכא בזה איסור "לא תעשון אתי" - הלא אפשר שאינו יהודי עשה זאת].

ולא הכי אמרין דכיון שחכמים ה' להם בקבלה (בלשון המאירי: "ידוע אצלם") שהתיבות "קדש לה'" היו כתובות בב' שיטות, הרי דבר ברור הוא שכן היתה המציאות, וקבלה זו גופא מכרחת לומר דמה שראה ר' אליעזר בר' יוסי ברומי לא ה' הציץ דכהן גדול.

פירוש, דאצל ר' אליעזר בר' יוסי עצמו, שהוא לא היתה בידו קבלה זו מפי רבו, הנה כאשר ראה הציץ ברומי - אין הוא מחוייב לנקוט אפשרות רחוקה כזו שבין כלי המקדש נתערב ציץ מבחוץ, היינו שאת הציץ האמיתי לא ציירו, והציץ המצוייר אינו הציץ של כהן גדול אלא תכשיט כו' שעשה אחד, והוא שונה מן הציץ. ולכן ה' יכול להביא רא'י מזה ש"כתוב עליו קדש לה' בשיטה אחת";

משא"כ חכמים, כיון שהיתה בידם קבלה כזו, אזי "לא הכחישו את הידוע אצלם אף בעדות ראיי" - כי בקבלה זו אין שייך להטיל כל ספק, משא"כ בנוגע לעדות ראיי אפשר לומר שלא ה' זה הציץ של כהן גדול, כנ"ל.

ד. אמנם כ"ז הוא לשיטת המאירי דאכן לא נתקבלה עדות ר' אליעזר בר' יוסי לענין הציץ האמיתי. אבל הרמב"ם נקט, כנ"ל ס"א, דאכן עדותו היא לענין הציץ כיון שכשר הוא בדיעבד. ולכאורה לפי הביאור הנ"ל בשיטת המאירי, צע"ג פסק דינו של הרמב"ם שנקט דלא כן והכריח לומר דהעדות היא לענין הציץ.

החינוך הטהור – לאור ימי הפורים

מאז היינו לממלכת כהנים וגוי קדוש - במעמד הר סיני.

ואז רק אז בטוחים נהי' כי הדור הצעיר יהי' נאמן לה' ולתורתו, ובדרך ממילא גם קיום עמנו יהי' בטוח, וגדול כח עבודה קדושה ומסורה זו, לבטל כל הקטרוגים והגזירות, ועם ישראל ישכון בטח בדד^א.

הדרך הישנה, הסלולה והבטוחה

...כדאי להזכיר עוד דאף שבניהם, מרדכי ואסתר, הביאו את הישועה האלקית ואת נס פורים, המגילה נקראת דוקא רק על שם אסתר. בכך מדגישה התורה הקדושה את התפקיד החשוב של אשה יהודי', לא רק בקשר לפורים עצמו, אלא בכל הזמנים הקשים והמכריעים, כולל ימינו אלה.

ואף ש"ההמן" בשעה זו ובמדינה זו נראה אחרת מאשר בימי מרדכי ואסתר, הרי זהו בעצם אותו "עמלק" המבקש לקרר ולנתק יהודים מתורה ומצוות, והרוצה שיהודים ישתחוו לעבודה-זרה שלו - לכל מה שזר לרוח היהדות ולדרך החיים היהודית.

הדרך היחידה להאבק בהמן ובעבודה-זרה של ימינו, היא הדרך הישנה, הסלולה והבטוחה שגם ביטלה את כל גזירות המן הרשע - לחזק את החינוך על-טהרת-הקדש, להגדיל את הישיבות ואת מוסדות החינוך של תורה ויראת-שמים, הנוטעים בילדי ישראל אהבה בלתי מוגבלת לתורה ומצוות, עד מסירת-נפש ממש, כמו בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה.

מדגישה התורה הק' בכך שמגילת פורים נושאת דווקא את שמה של אסתר - שבכל הזמנים הגורליים, האחריות, ויחד עם זה גם הזכות, של האשה היהודי' אינה "מְשֻׁנֵית" ח"ו, אלא אדרבה, גדולה בדיוק באותה מידה, ובמובנים מסוימים גדולה עוד יותר, גם מהאחריות והזכות של בעלה.²

מרדכי הצדיק בכבודו ובעצמו לימד תורה לילדים

לכל המשתתפים בעבודת חינוך הכשר בכלל, ולמתעסקים בחינוך קטני בני ובנות ישראל בפרט, ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בקשר עם ימי הפורים הממששים ובאים, הנני בזה לעורר את תשומת לבכם לאחד ממאורעות פורים, אשר יש ללמוד ממנו הוראה בעבודתכם ועבודתנו.

מספרים חכמינו זכרונם לברכה, כי בשעה שיצאה הגזירה להשמיד וכו' רחמנא ליצלן, יצא מרדכי ברחובות עיר וכינס כ"ב אלף תינוקות של בית רבן ללמדם תורה ויחד אתם לשפוך לב לפני אביהם שבשמים בתפלה ותחנונים, ומסירות נפש גדולה השריש בלבבותם, עד שקראו פה אחד: "בין במוות בין בחיים עמך אנו", ועל ידי זה נקרע גזר הדין ונהפוך הוא ממות לחיים ומיגון לשמחה - בחיי הגוף וחיי הנפש גם יחד.

על כל אחד ואחת להתבונן, אשר מרדכי הצדיק שהי' מראשי הסנהדרין, ראש לכל הצדיקים, כמשה בדורו, הנה אף על פי כן, יצא בכבודו ובעצמו ללמד תורה ביראת שמים ומסירות נפש לילדים קטנים תינוקות של בית רבן.

על כל אחד ואחת מאתנו לזכור תמיד: אל ידמה אדם בנפשו כי מעמדו ומצבו פוטר אותו מלטפל בחינוך הקטנים, וכיצד יבטל ממעשיו ועסקיו הרבים, עליו להכיר כי חשוב מכל הוא לקבוע, על כל פנים, חלק מזמנו, ולהקדיש על כל פנים חלק מכוחותיו לכיבוש החינוך של הדור הצעיר, כדי לנטוע בלבם יראת שמים ומסירות נפש לכל הקדוש - הקדוש לנו

א. אגרות קודש ח"ה עמ' רנ"ה - ר. / ב. תרטם כאגרות קודש הכ"ד עמ' עמ' ואילך

הרה"ת ההסידות

מתוך כתבי רבותינו נשיאי חב"ד

'עמלק' היודע את ריבוננו!

שמקרה את הענין שלא יתפעל ממנו, שגם שמשניג ומבין היטיב את הענין האלקי ומ'מ' אינו מתפעל מזה בלבו

הקרירות – כבידות העבודה

...וזהו אשר עשה לך עמלק בדרך, פירוש אפילו ההולכים כבר בדרך ה', שהם המדות להפכם לה' כנ"ל, עם כל זה לא ינצלו מקליפת עמלק שהוא הגסות והחוצפה, יודע רבוננו כו', והוא ענין אשר קרך בדרך פ"י הקרירות הוא כבידות העבודה מצד שהדבר נתיישן אצלו והיינו שאין הידיעה מועלת לו כלל כו'...

(ספר המאמרים תקס"ב ח"א עמ' קעב)

חוצפת עמלק להתעקש נגד הדעת

...כמו שאמרו רז"ל עליו [על עמלק] יודע רבוננו ומכוין למרוד בו, ופ"י המרידה הוא ענין חוצפה, שענינה לא מחסרון הדעת באלקות, אלא אדבא, יודע ומכיר היטב גדולת הבורא, ואעפ"כ לא ימאס בהבלי עוה"ז, מצד אבירות לב שלא יפול לבבו משום דבר גדול, והוא החוצפה והתנשאות שבלא טעם וטענה כלל, והוא כענין החצוף בגשמיות שיודע ומכיר פחיתותו וחסרונו היטב ואעפ"כ יכול הוא להעיז את שר גדול או צדיק עתק כו'... ועם היותו יודע רבוננו הנה הוא מכוין למרוד בו בחוצפה בלא טעם,

וכן ה' עמלק הגשמי שראה גילוי אלקות באותות ומופתים שנעשו בפרעה ועמו ואעפ"כ מלאו לבו ללחום בישראל אין זאת כי אם מצד החוצפה וההתנשאות בלבד, כי החוצפה תקיפה משאר כל המדות רעות שכולם נופלים מצד הדעת באלקות, משא"כ החוצפה שעניינה להתעקש כנגד הדעת. וזהו ראשית גוים עמלק (במדבר כ"ד כ') שהוא הקליפה שכנגד הדעת שהוא ראש לכל המדות, כידוע בענין מפתחא דכליל שית, וכל האומות הם הקליפות שכנגד המדות, אבל בגילוי הדעת הם נופלים כנ"ל (ע"כ מתורה פ' זכור שנת תקס"ב).

(דרך מצוותיך צה, א-ב)

מקרר את הענין שלא יתפעל ממנו

...אמנם קליפת עמלק הוא שעומד נגד גילוי אלקות, והיינו גם כשיש גילוי אור אלקי והוא שמתבונן בשכלו ויודע אלקות במוחו ומ"מ לא יתפעל בלבו, וכמו שא' יודע את רבונו ומכווין למרוד בו. שיוודע ומשיג אלקות וכמו בבלעם דכת' ויודע דעת עליון, ויודע דבלעם ועמלק הם ענין א' וכמ"ש הרמ"ז שם, שהי' יודע אלקות ומכווין למרוד בו שלא יפעול בנפש. והוא ע"י הקרירות אשר קרך בדרך שהוא מקרר בדרך ה'. ואין זה קרירות דהעדר עבודה, כ"א שמקרר את הענין שלא יתפעל ממנו, שגם שמשיג ומבין היטיב את הענין האלקי ומ"מ אינו מתפעל מזה בלבו.

ויש בזה אופן שהוא בדרך הסכם שזה כמו הסכם בנפשו לבלי להתפעל משום ענין כו', וזה גרוע יותר וכמ"ש במ"א.

גם עמלק גימ' ספק, שעושה ספיקות ואומר מי יאמר שהוא כך, הגם שהוא עצמו יודע שהאמת כן הוא שהרי זה בענינים שכליים שמובן ע"פ השכל אמיתית הענין, ומ"מ הוא מטיל ספיקות שבוהו מקרר את הענין. וזה רק בדרך העזה וחוצפה לא ע"פ טעם ודעת, רק בדרך חוצפה בלבד, ולא להנאתו להתגברות התאוה ולהשיג תאוותו כי אם רק לנגד לאלקות. וכמו החצוף שענינו רק להעיז ולא לתועלת עצמו כ"א להעיז נגד זולתו. וכמו"כ קלי' עמלק הוא רק לנגד לאלקות.

(ספר המאמרים עטר"ת עמ' רצד)

עזותו של עמלק

...[עניינו של עמלק הוא] כמו האיש העז והחצוף בעצם יכול לעמוד גם נגד חכם גדול ביותר. והיינו דגם אם יהי' האיש ההוא חכם נפלא המאיר בחכמתו לכל ומפורסם בחכמתו, הנה מי שהוא עז פנים ה"ה עומד כנגדו שלא להכנע אליו. ואדרבא להיותו אדם פסול שהוא חצוף ה"ה מתאמץ להעיז נגדו בכל מיני העזה. והעיקר הוא בחוצפא והתנשאות שאינה מורכבת בשום דבר.

...בהתנשאות שאינו מורכבת בשום דבר שאין בו שום מעלה כלל וכלל, ואדרבא הוא בזוי ושפל בעצם ופחות הערך והוא נכזה ושפל בעיני כל, וגם בעיניו הוא שפל שיוודע פחיתותו, כ"א שהוא עז בעצם מצד עצם נפשו, ה"ה יכול לעמוד נגד הגדול ביותר, וכל מה שיוודע גדולתו ורוממותו של החכם גדול הנה הוא מעיז נגדו יותר. דזהו ההפרש בין אדם כשר לפסול, דאדם כשר כל מה שיוודע גדולת החכם ה"ה בטל אליו יותר, משא"כ אדם פסול הנה אדרבא כל מה שיוודע מעלתו של החכם ה"ה מעיז ביותר. וזהו הנק' חצוף באמת שזהו אמיתי' החוצפא שאינה באה משום סבה הגורמת כ"א מעצם העזות והחוצפא לעמוד נגד אלקות דמובן דקליפת עמלק אינו מועיל גילוי אור, שהרי יודע את רבונו ומכוון כו', וכל ענינו של עמלק שמעלים על האור שלא יפעול ההתפעלות בעצמו וכן מעלים על זולתו ומקררו.

(ספר המאמרים תרפ"ז עמ' קל-א)

